

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
  - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
  - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
  - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.
- NB3 Als het College voor Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.
Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

- a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
  - b. Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden WOLF-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.
- Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt. In dat geval houdt het College voor Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 76 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- 1 De onder '2 Algemene regels' geformuleerde bepalingen met betrekking tot een vraag zijn mutatis mutandis ook van toepassing op een kolon.
- 2 Bij de beoordeling van een essayvraag geldt dat, indien het maximum aantal woorden is overschreden, hiervoor geen scorepunt(en) in mindering wordt/worden gebracht.
- 3 Bij de beoordeling van de vertaling moet de score 0 worden toegekend indien in een kolon een zeer ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolon.
- 4 Indien bij de vertaling een aantekening is genegeerd en indien dit heeft geleid tot een onjuiste weergave van het desbetreffende tekstelement, één scorepunt / meerdere scorepunten in mindering brengen, afhankelijk van de zwaarte van de fout en het maximum van het desbetreffende kolon.
- 5 Indien bij de vertaling van een kolon een Grieks woord niet is vertaald en dit woord niet van essentieel belang is voor de betekenis van dit kolon, één scorepunt in mindering brengen, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

4.1 Beoordelingsmodel voor de vragen

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1

1 maximumscore 1

Als rechters/jury(leden).
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Fout rekenen wanneer als antwoord is gegeven 'publiek' (of een woord / woorden van overeenkomstige strekking).

2 maximumscore 2

- In het Grieks staat 'zullen (jullie er baat bij hebben) / een futurum' 1
  - In de vertaling is dit weergegeven met 'kunnen (jullie er baat bij hebben) / een potentialis' 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

3 maximumscore 3

- a. Het is uitgesloten dat een betere man door een slechtere man wordt geschaad 1
  - b. De aanklagers / Anytos en Meletos kunnen hem niet schaden 1
  - c. Socrates is een beter man dan Anytos/Meletos / de aanklagers 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

4 maximumscore 1

Socrates zelf / het optreden van Socrates
Of woorden van overeenkomstige strekking.

5 maximumscore 1

De Atheners zullen niemand meer hebben die hen wakker schudt.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

6 maximumscore 2

- νυστάζοντες (regel 22) 1
- καθεύδοντες (regel 23) 1

7 maximumscore 2

- τῶν (μὲν) ἑμαυτοῦ (πάντων) (regel 26) 1
- τῶν οἰκείων (regel 27) 1

Vraag	Antwoord	Scores
8	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> • Het uiteindelijk doel van het menselijk handelen is geluk: εὐδαιμονία • Noodzakelijke voorwaarde om εὐδαιμονία te bereiken is deugdzaam handelen. Dit is alleen mogelijk als men weet wat deugd (ἀρετή) is • Als men dat eenmaal weet, zal men volgens Socrates niet willens en wetens in strijd daarmee handelen: socratisch determinisme 	1 1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
9	maximumscore 2	
	Twee van de volgende antwoorden: <ul style="list-style-type: none"> – de slechte invloed op de jeugd – de introductie van nieuwe goden – het niet respecteren van de oude/traditionele goden 	
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
10	maximumscore 1	
	(De) god heeft hem dat opgedragen.	
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
	<i>Opmerking</i>	
	<i>Wanneer als antwoord is gegeven 'het daimonion heeft hem dat opgedragen' geen scorepunt toekennen.</i>	
11	maximumscore 1	
	ἀεὶ (a) ἀποτρέπει (b) προτρέπει (b) οὐποτε (a)	
12	maximumscore 1	
	(In het citaat wordt gesteld dat de goddelijke stem hem inspireert, maar) Socrates zegt in de regels 40-42 dat het daimonion hem nooit ergens toe aanzet.	
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
13	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • a. het actief deelnemen aan de politiek • b. sterven / niet (meer) van nut zijn 	1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	

Tekst 2

14 maximumscore 1

(Het imperfectum) ἤκουον geeft een herhaalde handeling aan.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerkingen

- Alleen een scorepunt toekennen wanneer zowel het citaat als de toelichting juist zijn.
- Niet fout rekenen wanneer als antwoord is gegeven 'ἤκουον is een imperfectum'.

15 maximumscore 1

μυριάκις (regel 8)

Opmerking

Wanneer als antwoord is gegeven 'ἀεὶ (regel 5)' geen scorepunt toekennen.

16 maximumscore 1

ἀπορίας (regel 3)

Opmerking

Wanneer als antwoord is gegeven 'ἀπορεῖς/ἀπορεῖν (regel 2)' geen scorepunt toekennen.

17 maximumscore 1

Volgens Socrates wil Meno dat hij hem met iets (moois) vergelijkt.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

18 maximumscore 3

- Socrates toetst de opvattingen van zijn gesprekspartner kritisch en probeert deze te weerleggen: ἔλεγχος 1
  - Hij lokt zijn gesprekspartner vaak uit de tent door zich van de domme te houden: εἰρωνεία 1
  - Het gesprek eindigt vaak in een situatie waarin de gesprekspartner geen uitweg meer weet: ἀπορία 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerkingen

- Per deelantwoord geldt: wanneer de Griekse term niet overeenstemt met de gegeven uitleg geen scorepunt toekennen.
- Niet fout rekenen wanneer de Griekse begrippen ἔλεγχος, εἰρωνεία en ἀπορία in Latijns schrift zijn weergegeven als 'elenchos/elenchus', 'ironie' en 'aporie'.

Vraag	Antwoord	Scores
19	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> a. συγγενέσθαι (regel 1) b. In de uitwerking van de vergelijking met de sidderrog heeft Meno het woord ἀπτόμενον gebruikt (en Socrates neemt dit woord over) / Meno heeft Socrates vergeleken met een sidderrog (en Socrates neemt deze vergelijking over) 	1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
20	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> a. ζητήσεις is een persoonsvorm / werkwoordsvorm in de vertaling is ζητήσεις weergegeven met een bepaling (bij uw onderzoek) / een zelfstandig naamwoord (onderzoek) 	1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
	<ul style="list-style-type: none"> b. Ποῖον (γὰρ) ὧν οὐκ οἶσθα (regel 26) 	1
	<i>Opmerking</i>	
	<i>Wanneer bij b. προθέμενος aan het antwoord is toegevoegd geen scorepunt toekennen.</i>	
21	D	
22	maximumscore 1	
	ἔριστικὸν (λόγον) (regel 28)	
23	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> τελευτᾶν betreft het einde van het verblijf op aarde / het gescheiden worden van ziel en lichaam ἀπόλλυσθαι δ' οὐδέποτε houdt in dat de ziel onsterfelijk is 	1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

	Kolon 24	
24	maximumscore 2	
	Καὶ μάλα πρεσβύτης μοι ἔδοξεν εἶναι En hij scheen mij heel oud te zijn / En het scheen me dat hij heel oud was;	
	μοι ἔδοξεν ik besloot / het scheen me goed	0
	Kolon 25	
25	maximumscore 2	
	διὰ χρόνου γὰρ καὶ ἐωράκη αὐτόν. want ik had hem al lang niet meer gezien.	

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 26		
26	maximumscore 2 Καθῆστο δὲ ἐστεφανωμένος (En) hij zat (zijn hoofd) omkranst	
	ἐστεφανωμένος gehuldigd/geëerd	1
	ἐστεφανωμένος zich bevindend / omringd	0
Kolon 27		
27	maximumscore 2 ἐπί τινος προσκεφαλαίου τε καὶ δίφρου· op een (of ander) zitkussen en stoel;	
	τινος van iemand	1
	δίφρος wagen(bak)	1
Kolon 28		
28	maximumscore 2 τεθυκῶς γὰρ ἐτύγχανεν ἐν τῇ αὐλῇ. want hij had (juist/toevallig) geofferd op de binnenplaats.	
	Niet fout rekenen: ἐν τῇ αὐλῇ in het/zijn huis	
	θύω elke andere betekenis dan 'offeren' of een synoniem daarvan	0
	τεθυκῶς γὰρ ἐτύγχανεν want hij bereikte zijn doel / slaagde nadat hij geofferd had	0
Kolon 29		
29	maximumscore 2 Ἐκαθεζόμεθα οὖν παρ' αὐτόν· Wij gingen (nu/dus) naast/bij hem zitten;	
	Niet fout rekenen: Ἐκαθεζόμεθα Wij zaten rustig	
Kolon 30		
30	maximumscore 2 ἔκειντο γὰρ δίφροι τινὲς αὐτόθι κύκλῳ. want daar stonden enkele stoelen in een kring.	
	δίφρος wagen(bak)	1
	Wanneer ook in kolon 27, hier opnieuw aanrekenen.	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Kolon 31

31 **maximumscore 2**

Εὐθὺς οὖν με ἰδὼν

Onmiddellijk (dan) nadat/toen hij me gezien had / zag

Niet fout rekenen: Nadat hij me (dan) onmiddellijk gezien had

Kolon 32

32 **maximumscore 2**

ὁ Κέφαλος ἠσπάζετό τε καὶ εἶπεν·

begroette/omhelsde Kephalos mij en zei:

Kolon 33

33 **maximumscore 1**

“ ὦ Σώκρατες, οὐδὲ θαμίσεις ἡμῖν

“(O) Socrates, jij bezoekt ons niet dikwijls

Kolon 34

34 **maximumscore 2**

καταβαίνων εἰς τὸν Πειραιᾶ.

komend/afdalend naar (de) Piraeus.

Kolon 35

35 **maximumscore 1**

Χρῆν μέντοι.

Dat zou echter (wel) nodig zijn / Dat zou je echter (wel) moeten doen.

Niet fout rekenen: Dat had echter (wel) gemoeten / Dat had je echter (wel) moeten doen / Dat was echter (wel) nodig

Kolon 36

36 **maximumscore 2**

Εἰ μὲν γὰρ ἐγὼ ἔτι ἐν δυνάμει ἦ

Want als ik nog in staat was / zou zijn

Kolon 37

37 **maximumscore 2**

τοῦ ῥαδίως πορεύεσθαι πρὸς τὸ ἄστυ,

om gemakkelijk naar de stad te reizen/gaan,

Vraag	Antwoord	Scores
38	<p>Kolon 38 maximumscore 2 οὐδὲν ἂν σὲ ἔδει δεῦρο ἰέναι, zou het helemaal niet nodig zijn / was het helemaal niet nodig dat jij hierheen kwam/komt,</p>	
	<p>Niet fout rekenen: ἔδει was het nodig geweest / zou het nodig geweest zijn ἰέναι niet vertaald als vorm van εἶμι</p>	0
39	<p>Kolon 39 maximumscore 2 ἀλλ' ἡμεῖς ἂν παρὰ σὲ ἦμεν· maar zouden wij naar jou gaan / maar gingen wij naar jou;</p>	
	<p>Niet fout rekenen: maar zou ik naar jou gaan / maar ging ik naar jou;</p>	
40	<p>Kolon 40 maximumscore 2 νῦν δέ σε χρὴ πυκνότερον δεῦρο ἰέναι. (maar) nu is het nodig dat jij vaker hier(heen) komt / moet jij vaker hier(heen) komen.</p>	
	<p>χρὴ het zou nodig zijn / het was nodig ἰέναι niet vertaald als vorm van εἶμι</p>	1 0
	<p>Wanneer ook in kolon 38, hier niet meer aanrekenen.</p>	
41	<p>Kolon 41 maximumscore 2 Ὅς εὔῃ ἴσθι ὅτι ἔμοιγε Want weet goed / je moet goed weten dat voor mij</p>	
	<p>ἴσθι niet vertaald als vorm van οἶδα</p>	0
	<p>ἴσθι niet vertaald als imperativus</p>	0
42	<p>Kolon 42 maximumscore 2 ὅσον αἰ ἄλλαι αἰ κατὰ τὸ σῶμα ἡδοναὶ ἀπομαραίνονται, in de mate waarin de andere genoegens, (namelijk de genoegens) die het lichaam betreffen / de andere genoegens wat betreft het lichaam / de andere lichamelijke genoegens minder worden,</p>	
	<p>Niet fout rekenen: αἰ ἄλλαι niet vertaald</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Kolon 43

43 maximumscore 2

τοσοῦτον αὖξονται αἱ περὶ τοὺς λόγους ἐπιθυμίας τε καὶ ἡδοναί”.

in diezelfde mate de verlangens en genoegens ten aanzien van de woorden/gesprekken / geestelijke verlangens en genoegens toenemen”.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinerator in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 30 mei naar Cito.

De normering in het tweede tijdvak wordt mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Als het tweede tijdvak op uw school wordt afgenomen, zend dan ook van uw tweede-tijdvak-kandidaten de deelscores in met behulp van het programma WOLF.

6 Bronvermeldingen

---

tekst 1	Plato, Apologie 30c3-31e1
tekst 2	Plato, Meno 79e7-81b7
tekst 3	Plato, Politeia 328b8-d4